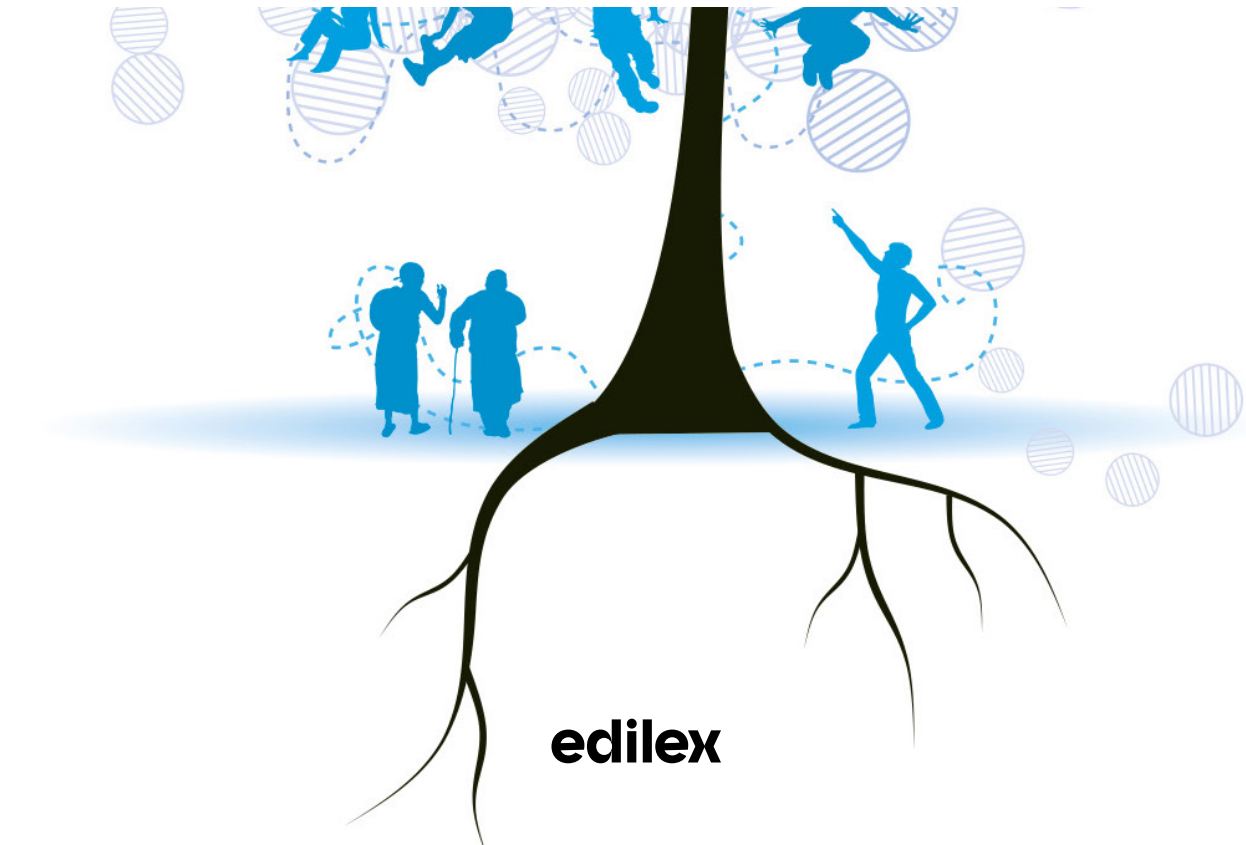

Perhe ja perintö

edilex

PERHE JA PERINTÖ
2025

PERHE JA PERINTÖ 2025

Lainsäädäntöä on seurattu

25.2.2025 julkaistuun Suomen säädöskokoelman numeroon 60/2025 saakka.

EU-lainsäädäntöä on seurattu

Euroopan unionin virallisen lehden L-sarjassa 18.2.2025 julkaistuihin säädöksiin saakka.

Valtiosopimuksia on seurattu

3.2.2025 julkaistuun Suomen säädöskokoelman sopimussarjan sopimusnumeroon 10/2025 saakka.

© Edilex Lakitieto Oy
2025

Asiantuntija: Hilkka Salmenkylä

Kansi: Tiina Lahdelma
Taitto: Anu Korpijärvi
Kannen kuva: Kudryashka / Shutterstock.com

Kustantaja: Edilex Lakitieto Oy
lakitieto.edilex.fi

ISBN: 978-951-37-9206-0

Anna palautetta kirjasta: kustannus@edilex.fi

Paino: BoD – Books on Demand, Saksa

ESIPUHE

Perhe ja perintö 2025 -lakikokoelmasta löytyvät kaikki keskeisimmät kotimaiset ja kansainväliset perhe- ja perintöoikeudelliset säädökset. Kirjan kokonaisuuksia ovat avio- ja avioliitto, rekisteröity parisuhde, vanhemmuus, perintö ja testamentti verotuskysymyksineen sekä edunvalvonta ja nimioikeus.

Kirjassa on otettu huomioon edellisen painoksen jälkeen tulleet säädösmuutokset, joita ovat muun muassa seuraavat: Avioliittolakia on muutettu siten, että lakiin on lisätty säännökset, jotka mahdollistavat pakottamalla solmitun avioliiton purkamisen kumoamalla. Oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta annetun lain isyyden selvittämistä koskevat säännökset on laajennettu koskemaan myös synnyttäneen äidin selvittämistä. Lastensuojelulaissa lastensuojelun ikärajaa on laskettu ja muutettu nuoren määritelmää ja itsenäistymisvarojen viimeistä maksupäivää.

Lainsäädännön sisällön selkeyttämiseksi kirjaan on sisällytetty oikeuskäytäntöä sekä viittauksia eri säädösten välillä ja muita toimituksellisia huomautuksia. Asiahakemistosta on helppo löytää etsimänsä säädökset.

Teoksen asiantuntijana on toiminut perhe- ja perintöoikeuteen erikoistunut asianajaja ja varatuomari *Hilkka Salmenkylä*. Esitämme hänelle lämpimät kiitoksemme kirjan sisältöä koskevista arvokkaista kommentteista.

Toivomme saavamme kirjan käyttäjiltä kommentteja ja palautetta, jotta voimme kehittää kirjan tulevia painoksia vastaamaan käyttäjäkunnan tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla.

Edilex Lakitieto Oy

Anna palautetta kirjasta:
kustannus@edilex.fi

Asiakaspalvelu:
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.lakitieto@edilex.fi
lakitieto.edilex.fi

SISÄLLYS

1 PERHE

1.1 Avioliitto ja rekisteröity parisuhde

Avioliittolaki 13.6.1929/234	2
Laki avioliittolain voimaannpanosta 13.6.1929/235	29
Avioliittoasetus 6.11.1987/820	30
Laki rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950	33
Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta 14.1.2011/26	34
Laki vihkimisoikeudesta 29.11.2019/1157	35
Laki tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta 21.12.2004/1153	36
Laki tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta 10.6.2022/454	37
Laki kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta 18.1.2019/56	39

1.2 Vanhemmuus

Vanhemmuuslaki 26.8.2022/775	40
Laki oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta 3.6.2005/378	50
Laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta 16.5.1980/352	54

1.3 Adoptio

Adoptiolaki 20.1.2012/22	55
Valtioneuvoston asetus adoptiosta 3.5.2012/202	67

1.4 Lapsen huolto ja tapaamisoikeus

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361	71
Valtioneuvoston asetus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 15.12.2022/1059	85
Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 16.8.1996/619	86
Asetus lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 18.10.1996/729	92
Asetus huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta 23.12.1970/822	95
Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan 11.12.1970/761	96
Asetus huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan annetun lain soveltamisesta Suomen sekä Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä 23.12.1970/821	97

1.5 Elatus

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704	98
Elatustukilaki 29.8.2008/580	104
Laki eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin 29.8.2008/583	111
Tasavallan presidentin asetus elatustukea koskevien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa 13.3.2009/120	112
Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 8.4.1983/370	112
Asetus elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa 22.9.1989/832	114
Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa 10.12.2010/1076	114
Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta 10.12.2010/1077	115

1.6 Lastensuojelu

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417	116
Laki lapsiasiavaltuutetusta 21.12.2004/1221	153

Valtioneuvoston asetus lapsiasiavaltuutetusta 21.4.2005/274	154
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504	154
Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 28.2.2014/148	156

2 PERINTÖ

2.1 Perintö ja testamentti

Perintökaari 5.2.1965/40	160
Laki perintökaaren voimaannpanosta 5.2.1965/41	199
Laki perintöasioista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta 22.5.2015/682	200

2.2 Perintö- ja lahjavero

Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378	201
Verohallinnon päätös perintö- ja lahjaverotusta varten annettavista tiedoista 26.11.2020/841	222

3 EDUNVALVONTA

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442	224
Laki edunvalvontavaltuutuksesta 25.5.2007/648	241
Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta 29.11.2012/696	248

4 NIMI

Etu- ja sukunimilaki 19.12.2017/946	250
Valtioneuvoston asetus etu- ja sukunimistä 25.10.2018/838	255

5 KANSAINVÄLISET PERHEOIKEUDELLISET SUHTEET

5.1 Euroopan unionin asetukset

NAs (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 (Bryssel Iia) (kumottu)	258
NAs (EU) 2019/1111 tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta 25.6.2019 (uusi Bryssel Iia, Bryssel Iib)	271
NAs (EU) 2016/1103 tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla aviovarallisuussuhteita koskevista asioista 24.6.2016 (aviovarallisuusasetus)	299
NAs (EU) 2016/1104 tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla rekisteröityjen parisuhteiden varallisuus oikeudellisia vaikutuksia koskevista asioista 24.6.2016 (parisuhdevarallisuusasetus)	311
NAs (EY) N:o 4/2009 toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevista asioista 18.12.2008 (elatusapuasetus)	323
EPNAs (EU) N:o 650/2012 toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 (perintöasetus)	338

5.2 Pohjoismaat

Avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousa koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävä, Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehty sopimus sekä siihen liittyvät loppupöytäkirja ja Suomen ja Tanskan hallitusten välinen, 9 päivänä kesäkuuta 1931 käyty noottienvaihto	355
Laki Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn, avioliittoa, lapseksi-ottamista ja holhousa koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen hyväksymisestä sekä sanotun sopimuksen täytäntöönpanosta 31.12.1931/413	355
Asetus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn, avioliittoa, lapseksi-ottamista ja holhousa koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen voimaansaattamisesta 31.12.1931/414 (SopS 20/1931)	355
Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välinen sopimus elatusavun perimisestä pakkotoimin	363

Laki pohjoismaiden välisen elatusapusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta 21.12.1962/702 (SopS 7/1963)	363
Asetus pohjoismaiden välisen elatusapusopimuksen voimaansaattamisesta 1.3.1963/117 (SopS 8/1963) ...	363
Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välinen perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus.	365
Laki Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehdyn perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta 31.5.1935/253 (SopS 20/1935)	365
Asetus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välisen perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta 16.7.1935/254 (SopS 21/1935)	365

5.3 Muu kansainvälinen sääntely

Yleissopimus lapsen oikeuksista	371
Laki lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 31.5.1991 (SopS 59/1991)	371
Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 16.8.1991 (SopS 60/1991)	371
Yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus kansainvälisestä lapsikaappauksesta (Haagin lapsikaappausopimus)	387
Asetus kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta 15.7.1994/644 (SopS 57/1994)	387
Eurooppalainen yleissopimus lasten adoptiosta	392
Laki lasten adoptiosta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 20.1.2012/21	392
Valtioneuvoston asetus lasten adoptiosta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain ja adoptiolain 86 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 94 §:n voimaantulosta 28.6.2012/388 (SopS 39/2012) .	392
Yleissopimus lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa	396
Asetus lasten suojelua sekä yhteistyötä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta 30.5.1997/497 (SopS 29/1997)	396
Yleissopimus aikuisten kansainvälisestä suojelusta	401
Laki aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta 3.9.2010/779 v. 2011 (SopS 10/2011)	401
Tasavallan presidentin asetus aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta 21.1.2011/62 (SopS 11/2011)	402
Yleissopimus testamenttimääräysten muotoa koskevista lakiristiriidoista.	408
Laki testamenttimääräysten muotoa koskevien lakiristiriitojen ratkaisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta 21.5.1976/835 (SopS 76/1976)	408
Asetus testamenttimääräysten muotoa koskevien lakiristiriitojen ratkaisemiseksi tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta 13.8.1976/836 (SopS 77/1976)	409

Asiahakemisto	411
----------------------------	-----

Oikeustapaushakemisto	417
------------------------------------	-----

1 PERHE

1.1 AVIOLIITTO JA REKISTERÖITY PARISUHDE

Avioliittolaki 13.6.1929/234

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA (16.4.1987/411) AVIOLIITON SOLMIMINEN JA PURKAMINEN

1 LUKU (16.4.1987/411) Yleisiä säännöksiä

1 § (16.4.1987/411)

Kaksi henkilöä, jotka ovat sopineet menevänsä avioliittoon keskenään, ovat kihlautuneet. (20.2.2015/156)

Avioliitto solmitaan vihkimisellä.

Ennen vihkimistä on selvitettävä, ettei avioliitolle ole esteitä.

Ks. L rekisteröidystä parisuhteesta 950/2001 8 § s. 33.

KKO:1988:27 A ja B olivat eläneet avioliitossa ja sen aikana myös kihlautuneet. B oli avioliiton aikana rakentanut A:n kiinteistölle asuintalon ja autotallin. Vastikkeena rakennustyöstään B olisi saanut asua talossa eikä työn korvaamisesta muulla tavalla ollut näytetty sovittua. A:n ja B:n välit olivat kuitenkin rikkoutuneet rakennuksen valmistumisen aikoihin niin, ettei B ollut voinut asettaa taloon asumaan. Kun B:n työpanos oli ollut huomattava ja hän oli menettänyt vastikkeen A:lle suorittamastaan rakennustyöstä, hänellä oli oikeus saada siitä kohtuullinen rahakorvaus A:lta.

KKO:1977-II-76 Myyjä oli tilansa mydessään edellyttänyt ostajan solmivan hänen kanssaan avioliiton pian kaupanteon jälkeen. Tämän edellytyksen, jonka ostaja oli käsitänyt, jäätyä täyttämättä kauppa, huomioon ottaen myös sovittu vastikkeen alhaisuuden, katsottiin tehdyn sellaisissa olosuhteissa, että ostajan oli kunnianvastaista ja arvotonta vedota siihen. Sen vuoksi kauppa ja ostajalle tiloihin myönnetty lainhuuto julistettiin mitätöimiksi. Vrt. KKO:1976-II-57.

KKO:1953-II-70 Kanne kihlakumppanien välisen asunto-osakkeiden luovutuksen peruuttamista kihlauksen purkautumisen vuoksi hylättiin, kun ei ollut näytetty asianosaisten tarkoittaneen, että luovutus peruutuisi, ellei kihlaus johtanut avioliittoon. Vrt. KKO:1930-II-569.

1 a § (29.11.2019/1125)

Suomessa rekisteröidyn parisuhteen osapuolet voivat muuttaa parisuhteensa avioliitoksi tekemällä sitä koskevan yhteisen ilmoituksen Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastolle. Rekisteröity parisuhde jatkuu avioliittona siitä päivästä, jona viranomainen on saanut ilmoituksen.

2 § (16.4.1987/411)

Puolisot ovat keskenään yhdenvertaiset. Heidän tulee avioliitossa osoittaa keskinäistä luottamusta sekä yhteisesti toimia perheen hyväksi.

Kummallakin puolisoilla on oikeus itse päättää osallistumisestaan ansiotyöhön sekä yhteiskunnalliseen ja muuhun toimintaan perheen ulkopuolella.

Ks. yhdenvertaisuudesta Suomen perustusL 731/1999 6 §.

3 § (23.3.2023/484)

Avioliitto purkautuu, kun toinen puoliso kuolee tai julistetaan kuolleeksi taikka kun puolisot tuomitaan avioeroon tai avioliitto kumotaan.

Ks. puolison perintöoikeudesta Perintökaari 40/1965 1 ja 3 luku s. 160. Ks. L rekisteröidystä parisuhteesta 950/2001 7 § s. 33 ja L kuolleeksi julistamisesta 127/2005.

KKO:2017:32 Käräjäoikeus oli tuominnut puolisot A:n ja B:n ensin mainitun hakemuksesta avioeroon. B valitti hovioikeuteen ja vaati päätöksen kumoamista. A kuoli asian olles-

sa vireillä hovioikeudessa ja B vaati asian jättämistä sillensä. Hovioikeus tutki valituksen ja pysytti käräjäoikeuden päätöksen. KKO katsoi, että avioliitto oli purkautunut A:n kuoleman johdosta, joten avioerohakemus oli rauennut ja asia tuli jättää sillensä.

2 LUKU (16.4.1987/411) Avioliiton esteet

4 § (16.4.1987/411)

Avioliittoon ei saa mennä alle kahdeksantoistavuotias. 2 momentti on kumottu L:lla 15.3.2019/351.

Ks. huoltajista L lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta 361/1983 3 § s. 71. Ks. myös 109 §.

5 §

5 § on kumottu L:lla 1.4.1999/448.

6 § (13.12.2001/1226)

Kukaan ei saa mennä avioliittoon, jos hänen aikaisempi avioliittonsa on vielä voimassa. Avioliittoon ei myöskään saa mennä se, jonka rekisteröity parisuhde on voimassa.

Ks. L rekisteröidystä parisuhteesta 950/2001 7 § s. 33. Ks. myös 3 §.

7 § (16.4.1987/411)

Kukaan ei saa mennä avioliittoon isänsä, äitinsä, näiden vanhempien tai muun suoraan takenevassa polvessa olevan sukulaisensa kanssa eikä lapsensa, lapsenlapsensa tai muun suoraan etenevässä polvessa olevan sukulaisensa kanssa.

Sisarukset ja puolisisarukset eivät saa mennä keskenään avioliittoon.

8 §

8 § on kumottu L:lla 20.1.2012/23.

9 § (16.4.1987/411)

Avioliittoon eivät saa mennä keskenään ne, joista toinen on toisen veljen tai sisaren jälkeläinen, ellei oikeusministeriö erityisistä syistä anna siihen lupaa.

Ks. AvioliittoA 820/1987 12 § s. 31. Ks. myös 109 §.

9 a § (20.1.2012/23)

Mitä 7 ja 9 §:ssä säädetään, sovelletaan myös, kun sukulaisuussuhde on syntynyt adoption seurauksena.

3 LUKU (16.4.1987/411) Avioliiton esteiden tutkinta

Ks. AvioliittoA 820/1987 1 luku s. 30.

10 § (29.11.2019/1125)

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tutkia, että avioliitolle ei ole laissa säädettyä estettä (*avioliiton esteiden tutkinta*). Ahvenanmaan maakunnassa avioliiton esteet tutkii Ahvenanmaan valtionvirasto. Avioliiton esteet voi tutkia myös evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, jonka jäseniä kihlakumppanit ovat tai toinen heistä on.

Ks. 108–111 §.

KHO:2015:21 Maistraatti oli hylännyt Somalian kansalaisten A:n ja B:n hakemuksen henkilötodistelun perusteella hyväksyä heidän esteettömyytensä avioliiton solmimiseen. A ja B olivat ilmoittaneet A:n olevan siviilisäädyltään leski sekä B:n olevan siviilisäädyltään eronnut. Molemmat kihlakumppanit ja heidän kaksi henkilötodistajaansa olivat julkisen notaarin edessä antaneet vakuutuksen kihlakumppaneiden siviilisäädystä. Maistraatti katsoi, ettei hakijoiden esittämä selvitys heidän siviilisäädystään ollut luotettavaa.

Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja suullisen käsittelyn järjestämistä koskevan vaatimuksen. Hallinto-oikeus katsoi, että suullisessa käsittelyssä ei olisi saatavissa sellaista selvitystä,

joka ei ilmenisi jo asiakirjoista tai joka olisi asian ratkaisemisen kannalta välttämätöntä.

KHO kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja palautti asian hallinto-oikeuteen suullisen käsittelyn toimittamiseksi ja sen jälkeen uudelleen ratkaistavaksi. Kun muutoksenhakijoilla ei ollut mahdollisuutta esittää avioliittoasetuksen 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua kansalaisuusvaltion viranomaisten antamaa todistusta avioliiton esteiden tutkintaa varten eikä heidän toimittamaansa muuta kirjallista selvitystä myöskään ollut pidetty luotettavana, heidän mahdollisuutensa solmia keskenään avioliitto jäi olennaisesti riippumaan siitä seikasta, toimitetaanko asiassa suullinen käsittely. Kun asiassa oli keskeisesti kysymys esitetyn selvityksen luotettavuudesta, hallinto-oikeuden ei tässä tilanteessa olisi tullut hylätä vaatimusta suullisen käsittelyn toimittamisesta.

Vrt. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 14.12.2010 asiassa *O'Donoghue ym. v. Yhdistynyt kuningaskunta*. Ks. myös KHO 2007:76.

KHO:2007:76 Maistraatin päätös, jolla maistraatti oli hylännyt hakemuksen avioliiton esteiden tutkinnan suorittamiseksi, oli valituskelpoinen päätös. Koska avioliiton esteiden tutkinnan suorittamista pyytäneet eivät valituksen mukaan enää olleet avioliittoaikaisissa, ei valittajalla enää ollut oikeussuojan tarvetta. (Ään. 3-2)

11 § (16.4.1987/411)

Kihlakumppanien on yhdessä pyydettävä avioliiton esteiden tutkintaa 10 §:ssä tarkoitettua avioliiton esteiden tutkijalta. (21.8.1998/618)

Jos avioliiton solmimiseen vaaditaan oikeusministeriön lupa, lupapäätös on samalla annettava avioliiton esteiden tutkijalle. (1.4.1999/448)

Jos kihlakumppani on enintään neljä kuukautta aikaisemmin saanut todistuksen avioliiton esteiden tutkinnasta, on myös tämä todistus alkuperäisenä annettava avioliiton esteiden tutkijalle.

Ks. AvioliittoA 820/1987 17 § s. 32.

12 § (16.4.1987/411)

Kihlakumppanien on kirjallisesti vakuutettava avioliiton esteiden tutkijalle, että avioliitolle ei ole 7–9 §:ssä tarkoitettua estettä.

Kihlakumppanin on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava, onko hän aikaisemmin solminut avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen. Jos avioliiton esteiden tutkijan käytettävissä olevista tiedoista ei ilmene, että aikaisempi avioliitto tai rekisteröity parisuhde on purkautunut, kihlakumppanin on avioliiton esteiden tutkijalle annettava siitä todistus tai muu erityinen selvitys. (13.12.2001/1226)

Ks. AvioliittoA 820/1987 5 a, 5 b ja 17 § s. 31. Ks. myös RikosL 39/1889 16 luku 8 §.

KHO:2015:21 Ks. ratkaisuteksti s. 2.

13 § (16.4.1987/411)

Jos avioliiton esteiden tutkija toteaa, että avioliitolle ei ole laissa säädettyä estettä, hänen on annettava siitä todistus.

Todistusta ei saa antaa ennen kuin seitsemäntenä päivänä avioliiton esteiden tutkinnan pyytämisestä. Todistuksen saa kuitenkin antaa aikaisemmin, jos siihen on painavia syitä.

Ks. AvioliittoA 820/1987 17 § s. 32. Ks. myös 18 §.

4 LUKU (16.4.1987/411) Vihkiminen

Ks. AvioliittoA 820/1987 2 luku s. 31.

14 § (29.8.2008/572)

Vihkiminen toimitetaan sukulaisten tai muiden todistajien läsnä ollessa joko kirkollisena vihkimisenä tai siviilivihkimisenä.

Kirkollinen vihkiminen toimitetaan evankelis-luterilaisessa tai ortodoksisessa kirkossa taikka rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa.

Ks. Kirkkojärjestys 657/2023 3 luku 12 § ja L vihkimisoikeudesta 1157/2019 s. 35.

15 § (16.4.1987/411)

Vihkimisessä kihlakumppanien tulee samanaikaisesti olla läsnä. Kun kumpikin kihlakumppani on vastannut myöntävästi vihkiäjän hänelle tekemään kysymykseen, tahtooko hän mennä kihlakumppaninsa kanssa avioliittoon, vihkijä toteaa heidät aviopuolisoiksi.

Ks. AvioliittoA 820/1987 9 § s. 31 ja L holhoustoimesta 442/1999 29 § 3 mom. s. 227. Ks. myös 19 §.

16 § (16.4.1987/411)

Sen lisäksi, mitä vihkimisessä säädetään 15 §:ssä, kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan.

Siviilivihkimisen toimittamisesta säädetään asetuksella.

Ks. AvioliittoA 820/1987 2 luku s. 31.

KHO:2020:97 Avioliittolakia muutettiin 1.3.2017 voimaan tullella lailla siten, että avioliittoon voidaan vihkiä myös samaa sukupuolta olevat henkilöt. Pastori A oli vihkinyt samaa sukupuolta olevan parin avioliittoon avioliittolain muutoksen jälkeen. Asiasa oli ratkaistavana, oliko tuomiokapituli voinut pitää avioliittolain sallimaa samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon vihkimistä kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuna pappisviran velvollisuuksien ja pappislupauksen vastaisena toimintana ja antaa A:lle tämän johdosta kirjallisen varoituksen.

KHO otti arvioinnissaan huomioon, että kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua varoituksessa on kysymys pappisviran hoitamista koskevasta hallinnollisesta seuraamuksesta, joka poikkeaa tarkoitukseltaan ja seurauksiltaan kirkkolain 6 luvun 26 §:ssä ja 50 §:ssä tarkoitettua virkamiesoikeudellisesta varoituksesta. Tuomiokapitulin toimivalta antaa kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu varoitus kohdistuu kaikkiin pappisvihkimyksen saaneisiin, pappisvirassa oleviin pappeihin. Tuomiokapitulin valvontaoikeus ja toimivalta heijastavat säännöksen esitöiden perusteella kirkon episkopaalista rakennetta, jonka mukaan hiippakunnan papisto on piispan ja tuomiokapitulin erityisen ohjaus- ja valvontavallan alaista.

KHO kiinnitti huomiota siihen, että avioliittolain muutoksen esitöissä oli korostettu, ettei muutoksella ollut tarkoitus puuttua uskonnollisten yhdyskuntien avioliittolain 16 §:ssä säädettyyn oikeuteen määrätä kirkollisen vihkimisen ehdoista ja muodosta. Tämä oikeus palautuu viime kädessä perustuslain 11 §:ssä turvattuun uskonnolliseen yhdistymisvapauteen, johon sisältyy myös uskonnollisen yhdyskunnan tietynasteinen sisäinen autonomia. Kaikilla uskonnollisilla yhdyskunnilla on siten itsenäinen oikeus päättää, vihkivätkö ne avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. KHO totesi, että tämän vuoksi tuomioistuimessa voitiin tässä varoituksen antamista koskevassa asiassa tutkia ainoastaan sitä, onko tuomiokapituli voinut hiippakunnan papistoa ohjattaessaan ja valvoessaan katsoa, että pappisvirassa olevan papin toiminta on ollut kirkon omissa toimivaltaisissa elimissä kirkkolain nojalla määritellyn avioliittokäsitteen ja sen perusteella annettun ohjeistuksen vastaista.

KHO totesi, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon avioliittokäsitteä oli ennen avioliittolain 1.3.2017 voimaan tullutta muutosta perustunut siihen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen. Kirkkokäsikirjan avioliittoon vihkimistä koskevaa kaavaa, jonka sanamuoto viittaa vain miehen ja naisen väliseen avioliittoon, ei ollut avioliittolain muuttamisen jälkeen muutettu. Samaa sukupuolta olevien parien vihkimistä oli saadun selvityksen mukaan käsitelty eri yhteyksissä kirkolliskoukussa, jossa kirkon avioliittokäsitteä tai pappien

viikimisoikeutta ei kuitenkaan ollut päädytty laajentamaan eräistä laajentamisen puolesta esitetyistä aloitteista ja näkemysistä huolimatta. Piispainkokous oli lisäksi kirkkolaissa säädetyn toimivaltansa nojalla ennen avioliittolain muutoksen voimaan tuloa 31.8.2016 antanut selonteon avioliittolain muutoksen johdosta.

Piispainkokous oli edellä mainitussa selonteossaan todennut, että voimaan astuva avioliittolain muutos ei vaikuta papin oikeuteen viikkiä kirkolliseen avioliittoon sekä viittanut siihen että papin vihkiessä kirkolliseen avioliittoon hänen velvollisuutenaan on toimittaa vihkiminen kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan määräysten mukaan.

Kirkolliskokous oli täysistunnonsaan 18.5.2018 päättänyt, että edustaja-aloite 1/2017 kirkon avioliittokäsityksen laajentamiseksi jätetään raukeamaan. Samalla kirkolliskokous oli päättänyt pyytää piispainkokousta edistämään kunnioittavaa keskustelua ja edelleen selvittämään vaihtoehtoja avioliittokäsityksestä vallitsevan erimielisyyden ratkaisemiseksi. Asiaa oli valmisteltu piispojen yhteisissä neuvotteluissa, ja kirkolliskokouksessa elokuussa 2020 oli käyty asiasta keskustelu piispainkokouksen 6.8.2020 päivätyn vastauksen perusteella.

Saadun selvityksen perusteella KHO totesi oikeudellisenä arvionaan, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon avioliittokäsitystä ja vihkimistä koskevaan säännöstöä ei ollut avioliittolain muutoksen vuoksi muutettu.

Tuomiokapitulin ei edellä esitettyyn nähden voitu katsoa toimineen lainvastaisesti, kun se oli antanut A:lle kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettun varoituksen. Asiaa ei ollut perustuslaissa turvattu kirkon sisäinen autonomia huomioon ottaen perustetta tässä pappisviran hoitamista koskevassa yhteydessä arvioida suhteellisuusperiaatteen valossa toisin.

KHO kumosi hallinto-oikeuden päätöksen, jolla hallinto-oikeus oli A:n valituksesta kumonnut tuomiokapitulin päätöksen.

(Ään. 4-1)

16 a §

16 a § on kumottu L:lla 29.8.2008/572.

17 § (29.8.2008/572)

Kirkollisen vihkimisen saa toimittaa:

1) evankelis-luterilaisessa ja ortodoksisessa kirkossa pappi; sekä

2) rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa se, jolla on vihkimisoikeudesta annetun lain (1157/2019) mukainen vihkimisoikeus. (29.11.2019/1125)

| Ks. 19, 112 ja 113 §.

17 a § (25.8.2016/695)

Siviiliviikimisen on velvollinen toimittamaan:

1) laamanni, käräjätuomari ja käräjävikaali;

2) käräjänotaari, joka on tuomioistuinharjoittelusta annetun lain (674/2016) nojalla toimivaltainen toimittamaan vihkimisiä; sekä

3) Digi- ja väestötietovirastossa tai Ahvenanmaan valtionvirastossa toimiva henkilökirjoittaja tai julkinen notaari. (29.11.2019/1125)

Siviiliviikimisen on oikeutettu toimittamaan se, jolle Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan valtionvirasto on myöntänyt vihkimisoikeuden. Vihkimisoikeus voidaan myöntää henkilölle, joka täyttää 17 b §:ssä säädetty edellytykset, jos se on tarpeen siviiliviikijöiden riittävän alueellisen määrän turvaamiseksi. (29.11.2019/1125)

Vihkimisoikeus myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi.

| Ks. L tuomioistuinharjoittelusta 674/2016 14 §.

17 b § (29.8.2008/572)

Kysymys vihkimisoikeuden myöntämisestä 17 a §:n 2 momentin nojalla tulee vireille Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston aloitteesta. Vihkimisoikeus voidaan myöntää sille, joka on suorittanut oi-

keustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon ja jonka voidaan työkokemuksensa tai muiden seikkojen perusteella olettaa toimivan tehtävässään moitteettomasti. Tällainen oikeus merkitään vihkimisoikeusrekisteriin siten kuin Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetun lain (1156/2019) 7 §:ssä säädetään. (29.11.2019/1125)

Sen, jolle on myönnetty vihkimisoikeus (*vihkijä*), on hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja asianmukaisesti. Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston tulee valvoa vihkijän toimintaa. Vihkijän vastuusta ja valvonnasta sekä vihkimisoikeuden peruuttamisesta on voimassa, mitä vihkimisoikeudesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 1–3 momentissa sekä 8–10 §:ssä säädetään. Vihkimisoikeus on aina peruutettava, jos vihkijän toimintakelpoisuutta rajoitetaan. (29.11.2019/1125)

Vihkijään ja julkisyhteisöön sovelletaan, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 3 ja 4 luvussa säädetään julkisyhteisön sekä virkamiehen vahingonkorvausvastuusta.

Vihkijällä on oikeus saada toimittamastaan vihkimisestä kohtuullinen palkkio ja matkakustannusten korvaus valtion varoista siten kuin valtiovarainministeriön päätöksellä määrätään.

17 c § (29.8.2008/572)

Valtion viranomaisen toimittamasta avioliiton esteiden tutkinnasta ja vihkimisestä ei peritä maksua. Siviiliviikimisen toimittamisesta voidaan kuitenkin periä maksu ja matkakustannusten korvaus, jos vihkijä ja kihlakumppanit ovat sopineet, että vihkiminen toimitetaan muulloin kuin valtion virastojen aukiolosta annetun asetuksen (332/1994) 1 §:ssä tarkoitettuna aukioloaikana tai muualla kuin vihkijän toimitiloissa. Maksu ja korvaus matkakustannuksista voidaan periä myös, jos kihlakumppanit ja 17 a §:n 2 momentissa tarkoitettu vihkijä ovat sopineet, että tämä toimittaa vihkimisen. Maksun ja korvauksen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

Ks. AvioliittoA 820/1987 16 ja 16 a § s. 32. A valtion virastojen aukiolosta 332/1994 on kumottu L:lla 892/2022, ks. L valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista 728/2021 5 a §.

18 § (16.4.1987/411)

Vihkimistä ei saa toimittaa, jos vihkijä tietää seikan, joka estää avioliiton, tai jos vihkijä toteaa, että kihlakumppani ei häiriintyneen mielentilansa takia ilmeisesti kykene ymmärtämään avioliiton merkitystä.

Vihkijän on ennen vihkimisen toimittamista varmistauduttava siitä, että avioliiton esteiden tutkinta on toimitettu siten kuin 11–13 §:ssä säädetään. Jos 13 §:ssä tarkoitettun todistuksen antamisesta on kulunut enemmän kuin neljä kuukautta, sen perusteella ei saa toimittaa vihkimistä.

19 § (16.4.1987/411)

Vihkiminen on mitätön, jos se ei ole tapahtunut siten kuin 15 §:ssä säädetään tai jos vihkimisen on toimittanut joku, jolla ei ollut vihkimisoikeutta.

Tasavallan presidentti voi kuitenkin erittäin painavista syistä päättää, että vihkimistä, joka 1 momentin mukaan on mitätön, on pidettävä pätevänä. Tätä koskevan hakeuksen voi tehdä kumpikin vihityistä taikka, jos jompikumpi on kuollut, hänen perillisensä.

KHO:2003:69 A haki X:n maistraatin henkilökirjoittajan suorittaman avioliittoon vihkimisen purkamista hallintolainkäyttölain 63 §:n nojalla. Hallintolainkäyttölaisa sääde-

tyllä ylimääräisellä muutoksenhakukeinolla saa hakea muutosta hallintoasiassa tehtyyn lainvoiman saaneeseen päätökseen. Koska avioliittolain säännösten mukaan avioliittoon vihkeminen on kihlakumppanien välinen yksityisoikeudellinen toimi, joka tehdään vihkimisviranomaisen myötävaikutuksella, henkil kirjoittajan suorittama avioliittoon vihkeminen ei ole hallintolainkäyttölaisaa tarkoitettu hallintoasiassa tehty päätös, eikä sen purkamista koskevan hakemuksen tutkiminen näin ollen kuulunut korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaan.

5 LUKU (16.4.1987/411) Perheasioiden sovittelu

20 § (16.4.1987/411)

Perheessä esiintyvät ristiriidat ja oikeudelliset asiat on pyrittävä ensi sijassa selvittämään asianosaisten välisissä neuvotteluissa ja ratkaisemaan sopimuksella.

Perheasioiden sovittelijat antavat pyynnöstä apua ja tukea silloin, kun perheessä esiintyy ristiriitoja.

Sovittelijat voivat antaa pyynnöstä apua ja tukea myös silloin, kun lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen tai sopimuksen noudattamisesta ilmenee ristiriitoja. (16.8.1996/622)

Ks. L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983 s. 71, L lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 619/1996 s. 86 ja L rekisteröidystä parisuhteesta 950/2001 8 § 3 mom. s. 33. Ks. myös L riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa 394/2011.

21 § (16.4.1987/411)

Sovittelijan tulee pyrkiä saamaan aikaan luottamuksellinen ja avoin keskustelu perheenjäsenten välillä. Hänen tulee pyrkiä saamaan aikaan yhteisymmärrys siitä, miten perheessä esiintyvät ristiriidat voidaan ratkaista kaikkien asianosaisten kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Sovittelijan tehtävänä on erityisesti kiinnittää huomiota perheeseen kuuluvien alaikäisten lasten aseman turvaamiseen.

Sovittelijan on avustettava asianosaisia sopimusten tekemisessä sekä muissa ristiriitojen ratkaisemiseksi tarpeellisissa toimenpiteissä.

22 § (16.4.1987/411)

Perheasioiden sovittelun yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön alaisena aluehallintovirastolle. (22.12.2009/1387)

Perheasioiden sovittelun järjestämisestä huolehtii hyvinvointialue. Sovittelua voivat antaa lisäksi ne yhteisöt, yhtymät ja säätiöt sekä henkilöt, jotka ovat saaneet aluehallintoviraston luvan tähän toimintaan. (8.7.2022/623)

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet perheasioiden sovittelusta. (17.1.1991/101)

Ks. L aluehallintovirastoista 896/2009 ja hyvinvointialueen velvollisuuksista SosiaalihuoltoL 1301/2014 14 §.

23 § (16.4.1987/411)

Lupa perheasioiden sovittelutoimintaan voidaan myöntää hakemuksesta yhteisölle, yhtymälle tai säätiölle, jonka harkitaan antavan perheasioiden sovittelua ammattitaitoisesti. Lupa voidaan myöntää hakemuksesta myös henkilölle, joka on perehtynyt lastensuojelu- tai perheneuvontatyöhön taikka perheoikeuteen ja jolla on aikaisemman kokemuksen sekä henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella riittävät edellytykset toimia sovittelijana.

Lupa myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan peruuttaa, jos tähän katsotaan olevan aihetta.

Myöntäessään luvan aluehallintovirasto voi samalla antaa tarkempia määräyksiä toimialueesta ja tehtävistä sekä velvollisuudesta antaa aluehallintovirastolle toiminnan valvontaa varten tarpeellisia tietoja. (22.12.2009/1387)

23 a § (14.4.2023/732)

Sovittelijan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 5 §:ssä ja 100 §:ssä säädetään. Sovittelijaan ei sovelleta, mitä mainitun lain 64 §:ssä säädetään tietojenantovelvollisuudesta. Sovittelijalla ei ole oikeutta oma-aloitteisesti hankkia perheestä tietoja muilta viranomaisilta.

6 LUKU (16.4.1987/411) Yhteiselämän lopettaminen ja avioliiton purkaminen (23.3.2023/484)

Yhteiselämän lopettaminen

24 § (16.4.1987/411)

Tuomioistuim voi puolisoitten yhteisestä tai toisen puolison hakemuksesta:

1) päättää, että se puolisoista, joka on enemmän asunon tarpeessa, saa jäädä asumaan yhteiseen kotiin;

2) velvoittaa toisen puolison muuttamaan yhteisestä kodista; ja

3) oikeuttaa puolison käyttämään sellaista toiselle puolisolalle kuuluvaa irtainta omaisuutta, joka kuuluu puolisoitten yhteisesti käytettäväksi tarkoitettuun asuintoimistoon taikka on puolison työväline tai tarkoitettu puolison tai lasten henkilökohtaista käyttöä varten; sopimus, jonka omistaja tekee toisen puolison käytettäväksi näin annetusta omaisuudesta kolmannen henkilön kanssa, ei rajoita sanottua käyttöoikeutta.

2 momentti on kumottu L:lla 31.3.1995/484.

Tuomioistuimen antama päätös voidaan panna heti täytäntöön, vaikka se ei ole saanut lainvoimaa, jollei päätöksessä ole toisin määrätty.

Päätös on voimassa toistaiseksi. Puolison vaatimuksesta sitä voidaan muuttaa tai se voidaan peruuttaa tuomioistuimen uudella päätöksellä, jos olosuhteet ovat päätöksen antamisen jälkeen muuttuneet. Päätös ja velvoitus, jota 1 momentissa tarkoitetaan, raukeavat, kun puolisoitten välillä on toimitettu omaisuuden ositus tai erottelu ja se on saanut lainvoiman. Päätös ja velvoitus raukeavat kuitenkin kahden vuoden kuluttua siitä, kun päätös on annettu, vaikka omaisuuden ositusta tai erottelua ei olisi-kaan toimitettu.

Ks. L asuinhuoneiston vuokrauksesta 481/1995 48 §, Ulosottoaari 705/2007 7 luku 4 § 3 mom. ja L rekisteröidystä parisuhteesta 950/2001 7 ja 8 § s. 33. Ks. myös 119 §.

KKO:2017:13 Aviopuolisot olivat vuodesta 2003 vuoteen 2014 saakka asuneet keskimäärin huhti- ja toukokuun vaihteesta syys- ja lokakuun vaihteeseen Suomessa pinta-alaltaan noin 60 neliömetrin asuinrakennuksessa, joka soveltui vakituiseen asumiseen. Muun ajan vuodesta he olivat asuneet Espanjassa, missä heillä oli yhteisenä kotina omakotitalo. Toinen puoliso vaati yhteiselämän lopettamista koskevassa hakemuksessaan sen vahvistamista, että hän saa jäädä asumaan mainittuun kiinteistöllä sijaitsevaan asuinrakennukseen.

KKO:n päätöksestä ilmenevillä perusteilla asuinrakennus katsottiin AL 24 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi puolisoitten yhteiseksi kodiksi.

KKO:1996:54 Tuomioistuin oli antanut avioliittolain 24 §:n 1 momentin mukaisen määräyksen yhteiselämän lopettamisesta ja oikeuttanut vaimon jäämään asumaan puolisoitten yhteisenä kotina olleeseen, miehen omistamaan asuntoon. Michellä oli oikeus saada osituksessa kohtuullinen korvaus

asuntonsa käyttämisestä ajalta, joka alkoi hovioikeuden avioerotuomion antopäivänä ja päättyi osituspäivänä. Pesänjakajalla ei ollut toimivaltaa määrätä korvausta osituspäivän jälkeiseltä ajalta. (Ään.) Ks. KKO:1974-II-64 ja KKO:1996:53.

KKO:1996:53 Tuomioistuimien oli antanut avioliittolain 24 §:n 1 momentin mukaisen määräyksen yhteiselämän lopettamisesta ja oikeuttanut vaimon jäämään puolisoitten alaikäisen lapsen kanssa asumaan puolisoitten yhteisenä kotina olleeseen, miehen omistamaan asuntoon. Miehellä oli avioero päätöksen lainvoimaiseksi tulon ja osituspäivän väliseltä ajalta oikeus saada osituksessa kohtuullinen korvaus asuntonsa käyttämisestä. Pesänjakajalla ei ollut toimivaltaa määrätä korvausta osituspäivän jälkeiseltä ajalta. (Ään.) Ks. KKO:1974-II-64 ja KKO:1996:54.

KKO:1995:98 Avioero tai sen lainvoimaiseksi tulo ei estänyt antamasta avioliittolain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräystä yhteiselämän lopettamisesta.

KKO:1974-II-64 Kun miehen hallinnassa oleva huoneisto oli puolisoitten muuttaessa asumaan erilleen jäänyt vaimon ja lasten käytettäväksi, vaimon ei tämän johdosta siihen nähden, että mies oli avioeron lainvoimaiseksi tulon saakka ollut AL:n säännösten mukaan velvollinen osallistumaan perheen elatukseen samojen perusteiden mukaan kuin ennen erilleen muuttamistaan, katsottu saaneen sellaista hyötyä, josta miehellä olisi osituksessa oikeus saada korvausta, mutta avioeron jälkeiseltä ajalta vaimo osituksessa velvoitettiin suorittamaan korvaus huoneiston käyttämisestä. (Ään.)

Avioero

25 § (16.4.1987/411)

Puolisoilla on oikeus saada avioero harkinta-ajan jälkeen.

Puolisoilla on kuitenkin oikeus saada avioero ilman harkinta-aikaa, jos he ovat asuneet erillään keskeytyksettä viimeiset kaksi vuotta.

| Ks. myös Etu- ja sukunimiL 946/2017 13 § s. 251.

26 § (16.4.1987/411)

Harkinta-aika alkaa siitä, kun avioliiton purkamista koskeva puolisoitten yhteinen hakemus on jätetty tuomioistuimelle tai sen kansliaan tai kun puolison hakemus on annettu tiedoksi toiselle puolisoille.

Kun harkinta-aikaa on kulunut vähintään kuusi kuukautta, puoliset tuomitaan avioeroon, jos he yhdessä sitä vaativat tai toinen heistä sitä vaatii. Vaatimus on tehtävä ennen kuin vuosi on kulunut harkinta-ajan alkamisesta.

KKO:1991:77 Avioliittolain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu aika, jonka kuluessa uusi avioero vaatimus on esitettävä, ei ole sellainen määräaika, joka voidaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 17 §:n nojalla palauttaa.

27 § (16.4.1987/411)

Puolisot on tuomittava avioeroon ilman harkinta-aikaa:

1) jos puoliset ovat toisilleen sukua suoraan takenevassa ja etenevässä polvessa tai sisarusia taikka puolisisarusia; tai

2) jos avioliitto on solmittu jommankumman puolison aikaisemman avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen ollessa voimassa, eikä aikaisempi avioliitto tai rekisteröity parisuhde vielä ole purkautunut.

(13.12.2001/1226)

Virallisen syyttäjän on ajettava kannetta puolisoitten tuomitsemisesta avioeroon 1 momentin nojalla.

Jos avioliitto on solmittu aikaisemman avioliiton ollessa voimassa, kumpaisellakin aikaisemman avioliiton puolisoilla on oikeus saada avioero ilman harkinta-aikaa.

| Ks. avioliiton esteistä 6 ja 7 §.

Avioliiton kumoaminen (23.3.2023/484)

27 a § (23.3.2023/484)

Avioliitto on kumottava, jos aviopuoliso on pakotettu avioliittoon.

27 b § (23.3.2023/484)

Avioliiton kumoamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioerolla.

Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee avioeroa, sovelletaan myös avioliiton kumoamiseen, jolle ei toisin säädetä.

Oikeudenkäynti

28 § (16.4.1987/411)

Avioeroa tai yhteiselämän lopettamista koskeva asia pannaan vireille hakemuksella, jonka voivat tehdä puoliset yhdessä tai jonka voi tehdä toinen puoliso yksin.

Jos hakemuksen on tehnyt puoliso yksin, tuomioistuimen on varattava toiselle puolisoille tilaisuus tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on annettava kutsu ja hakemus toiselle puolisoille tiedoksi siten kuin haasteen tiedoksi-antamisesta säädetään.

| Ks. haasteen tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä Oikeudenkäymiskaari 4/1734 11 luku.

KKO:1991:179 A:n hakemuksesta vireille tullessa avioeroasiassa, jossa hänen puolisoaan B:tä oli kuultu, A:n esittämät vaatimukset lasten elatusavusta sekä huollosta ja tapaamisioikeudesta olivat B:n vastustamisen johdosta tulleet riitaisiksi. Kun riitakysymykset pääasiallisesti oli ratkaistu A:n vaatimusten mukaisesti eikä asia niiden osalta ollut ollut niin sekava ja epätietoinen, että A:n olisi tullut itse kärsiä lisäkulunsa niistä, B velvoitettiin korvaamaan tältä osalta A:n oikeudenkäyntikulut. (Ään.)

KKO:1990:142 A:n hakemuksesta, josta hänen puolisoaan B:tä oli kuultu, A ja B oli tuomittu avioeroon. Yksinomaan tällä perusteella A ei ollut voittanut avioeroasiasta siten, että hän olisi ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin nojalla oikeutettu saamaan B:ltä korvausta oikeudenkäyntikulusta. (Ään.)

29 § (16.4.1987/411)

Jos asiaa ei voida ratkaista heti sen vuoksi, että puoliset voidaan tuomita avioeroon vasta harkinta-ajan kuluttua, tuomioistuimen on lykättävä asian käsittely avioeron osalta. Samalla tuomioistuimen on ilmoitettava, miten asia on harkinta-ajan kuluttua saatettava jatkokäsittelyyn. Lisäksi on ilmoitettava, että 20 §:ssä tarkoitettu perheasioiden sovittelu on puolisoitten ja heidän perheensä käytettävissä.

| Ks. AvioliittoA 820/1987 13 § s. 31.

30 § (16.4.1987/411)

Avioeroa koskeva asia otetaan harkinta-ajan kuluttua tuomioistuimessa jatkokäsittelyyn puolisoitten tai toisen puolison hakemuksesta siten kuin 28 §:ssä säädetään.

30 a § (23.3.2023/484)

Avioliiton kumoamista koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudessa hakemuksella.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta avioliiton kumoamista koskevassa asiassa säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

30 b § (23.3.2023/484)

Hakemuksen avioliiton kumoamiseksi voi tehdä puoliso, joka on avioliittoon pakotettu.

Vaatimusta avioliiton kumoamisesta ei voida tehdä sen jälkeen, kun avioliitto on purettu.

ISBN 978-951-37-9206-0
KL 33.32

EDILEX LAKITIETO OY
Asiakaspalvelu p. 020 450 05
asiakaspalvelu.lakitieto@edilex.fi
lakitieto.edilex.fi

Kirja sisältää keskeisen kotimaisen ja kansainvälisen perhe- ja perintöoikeudellisen sääntelyn yksiin kansiin koottuna.

Säädökset on ryhmitelty selkeisiin asiakokonaisuuksiin, joita ovat avio- ja avoliitto, rekisteröity parisuhde, vanhemmuus, perintö ja testamentti verotuskysymyksineen sekä edunvalvonta ja nimioikeus. Teoksessa on huomioitu edellisen painoksen jälkeen tulleet lainsäädäntömuutokset. Muutoksia on tullut muun muassa avioliittolakiin pakottamalla solmitun avioliiton osalta, oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta annettuun lakiin isyyden selvittämiseen liittyen ja lastensuojelulain lastensuojelun ikärajan ja nuoren määritelmään.

Teos antaa kattavan kokonaiskuvan aihepiirin sääntelystä ja on erinomainen apuväline alan parissa toimiville. Sisältöä rikastavat oikeustapaukset ja toimitukselliset huomautukset, jotka helpottavat lakitekstien tulkintaa.